

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209, el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Nr.

I 2020-04-03 Nr. 1D-1737

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kartu su Lietuvos Respublikos valstybine darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) pagal kompetenciją įvertinusi Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektą (Reg. Nr. 20-4883) (toliau – Įstatymo projektas) teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

1. Dėl prieglobsčio sistemos tobulinimo:

1) Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Užsieniečių teisinės padėties įstatymo (toliau – UTPI) 2 straipsnio 17¹ dalį siūlome papildyti UTPI 130 straipsnio 4 dalyje nurodytais užsieniečiais ir ją išdėstyti taip:

„17¹. **Pabėgėlių priėmimo centras** – biudžetinė įstaiga, teikianti socialines ir apgyvendinimo paslaugas prieglobsčio prašytojams, užsieniečiams, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, nelydimiems nepilnamečiams užsieniečiams, **užsieniečiams, esantiems ar buvusiems su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukomis, apsisprendimo laikotarpiu**, užsieniečiams perkeltiems į Lietuvos Respublikos teritoriją Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu.“

Pažymėtina, kad prieglobsčio prašytojams Pabėgėlių priėmimo centre socialinės ir apgyvendinimo paslaugos yra teikiamas tik tuo atveju, kai priimamas sprendimas dėl jų apgyvendinimo alternatyviame būste, kaip tai reglamentuojama Prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 8 d. nutarimu Nr. 171, t. y. gavus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pritarimą ir sudarius sutartį su Pabėgėlių priėmimo centru dėl priėmimo sąlygų užtikrinimo prieglobsčio prašytojams.

2) Dėl Įstatymo projekto 3 straipsniu keičiamo UTPI 5 straipsnio pakeitimų, norime atkreipti dėmesį, kad pasienio kontrolės punktuose ir tranzito zonose nėra tinkamų sąlygų prieglobsčio prašytojų ilgalaikiam apgyvendinimui. Siūlome 5 straipsnio 6 dalį papildyti sakiniu:

„6. Prieglobsčio prašytojai, pateikę prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose ar tranzito zonose, kol nepriimtas sprendimas įleisti jų į Lietuvos Respubliką, apgyvendinami pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Valstybės sienos apsaugos tarnyboje.“

Jeigu pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose ar Valstybės sienos apsaugos tarnybos struktūriniuose padaliniuose prašymo suteikti prieglobsťi nagrinėjimo laikotarpiu nėra galimybių prieglobsčio prašytojams užtikrinti tinkamų priėmimo sąlygų, Valstybės sienos apsaugos tarnyba apie tai informuoja Migracijos departamentą, kuris priima sprendimą įleisti prieglobsčio prašytoją į Lietuvos Respubliką.“

3) Dėl Įstatymo projekto 29 straipsniu keičiamo UTPI 71 straipsnio pakeitimų:

Atsižvelgiant į tai, kad Pabėgėlių priėmimo centre ar kitoje alternatyvioje apgyvendinimo vietoje apgyvendinti užsieniečiai negauna maitinimo paslaugų, skirtingai nei Užsieniečių registracijos centre, siūlome 71 straipsnio 3 dalį išdėstyti taip:

„3. Į Lietuvos Respubliką įleistiems prieglobsčio prašytojams, gyvenantiems Lietuvos Respublikos institucijų paskirtose apgyvendinimo arba sulaikymo vietose, kuriose organizuojamos maitinimo paslaugos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka kas mėnesį mokama 10 procentų valstybės remiamų pajamų dydžio pinigine pašalpa, į Lietuvos Respubliką įleistiems prieglobsčio prašytojams, gyvenantiems Lietuvos Respublikos institucijų paskirtose apgyvendinimo arba sulaikymo vietose, kuriose maitinimo paslaugos neorganizuojamos, mokama 0,7 valstybės remiamų pajamų dydžio pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms. Ši pašalpa mokama nuo prašymo gauti pinigine pašalpą socialinės apsaugos ir darbo ministro ir vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka pateikimo dienos.“

UTPI 71 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytoms prieglobsčio prašytojų teisėms įgyvendinti ir šio straipsnio 3 dalyje nurodytai piniginei pašalpai mokėti skiriamos Lietuvos Respublikos valstybės lėšos, taip pat gali būti naudojamos tarptautinių organizacijų, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų humanitarinės pagalbos fondų, nevyriausybinų organizacijų lėšos. Atkreipiamė dėmesį, kad materialinėms priėmimo sąlygoms, kurias įpareigoja užtikrinti 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo, visų pirma turėtų būti skiriamos Lietuvos Respublikos biudžeto lėšos (šio straipsnio 3 dalyje nurodytai pašalpai mokėti). Siekiant užtikrinti tęstinumą ir nenutrūkstamą atitiktį minėtos direktyvos reikalavimams taip pat svarbu užtikrinti būtiną biudžeto lėšų dydį, įvertinus tai, kad kiti finansavimo šaltiniai suponuoja projektinį finansavimą, t. y. galimos finansavimo pertraukos.

2. Dėl užsieniečių atvykimo darbo tikslais:

1) Dėl UTPI 57¹ straipsnio papildymo. Siekiant tinkamai įgyvendinti UTPI nuostatas dėl kvotos nustatymo ir išvengti interpretacijų kaip nustatomas kvotos skaičius kalendoriniams metams, tikslinga nustatyti kvotos nustatymo kalendoriniams metams tvarką. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija institucijoms yra pateikusi išvadoms įsakymo projektą „Dėl Kvotos užsieniečiams, atvykstantiems dirbti į Lietuvos Respubliką pagal profesiją, kuri įtraukta į Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą, nustatymo kalendoriniams metams tvarkos aprašo patvirtinimo“. Atsižvelgiant į tai, siūlome UTPI 57¹ straipsnį papildyti nauja 7 dalimi:

„7. Kvotos nustatymo kalendoriniams metams tvarką tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras, suderinęs su vidaus reikalų ministru.“

2) Dėl Įstatymo projekto 13 straipsniu keičiamo UTPĮ 44 straipsnio. Užsienietis, kuris nori pakeisti darbdavį, tam tikrais atvejais turi pateikti Migracijos departamentui ir naują Užimtumo tarnybos sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams. Siūlome aiškiai apibrėžti kada ir kas turi kreiptis į Užimtumo tarnybą dėl naujo sprendimo gavimo norint pakeisti darbdavį. Siūlome papildyti UTPĮ 44 straipsnį naujomis 8 ir 9 dalimis ir jas išdėstyti taip:

„8. Migracijos departamentas patikrinęs, ar užsienietis atitinka šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytas sąlygas ir nustatęs, kad reikalingas Užimtumo tarnybos sprendimas dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams, informuoja apie tai darbdavį ir Užimtumo tarnybą.

9. Užimtumo tarnyba, gavusi pranešimą iš Migracijos departamento apie užsieniečio pageidavimą pakeisti darbdavį, priima sprendimą dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka.“

3) Dėl Įstatymo projekto 25 straipsnio, kuriuo UTPĮ papildomas nauju 61¹ straipsniu.

Priimant sprendimus dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams, praktikoje susiduriama su atvejais, kai įdarbinus užsienietį pagal darbo sutartį, valstybinio socialinio draudimo įmokos sumokamos už vieną mėnesį, o vėliau, kaip matoma iš Fondo valdybos duomenų, darbdavys nurodo nedraudiminius laikotarpius.

Susiduriama su situacija, kai nepaisant darbdavio prašyme nurodyto užsieniečio darbo poreikio Lietuvoje, darbdavys užsienietį iš karto siunčia į kitą ES valstybę, o apie jo įdarbinimą nėra pranešama Fondo valdybai, be to neaišku, ar tikrai kitoje ES valstybėje yra sumokami ir mokesčiai.

Sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. A1-139 „Dėl Sprendimo dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ numatyta, kad atsisakoma priimti teigiamą sprendimą, kai užsienietis turėjo ilgesnį nei 3 mėnesių darbo laikotarpį, kai nemokamas arba mokamas mažesnis nei darbo sutartyje nustatytas darbo užmokestis (prastova, nemokamos atostogos ir kt.), išskyrus užsieniečiui išduoto elektroninio nedarbingumo pažymėjimo arba elektroninio nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimo galiojimo laikotarpius. Tai buvo reglamentuota, siekiant apsaugoti darbuotojus užsieniečius nuo priverstinių nemokamų atostogų ilgesniam nei 3 mėnesių laikotarpiui. Manome, kad šios nuostatos leido sumažinti piktnaudžiavimą priverstinėmis nemokamomis atostogomis.

Atsižvelgiant į paminėtus atvejus, kai lieka neaišku, ar užsienietis tikrai atvyko dirbti ir dirba Lietuvos Respublikoje, nes *yra jo darbo poreikis*, bei siekiant mažinti piktnaudžiavimą migracijos procedūromis, siūlome UTPĮ 61¹ straipsnio 2 dalį papildyti 9 -11 punktais:

„9) užsieniečio įdarbinimo pagal darbo sutartį Lietuvos Respublikoje pas tą patį darbdavį laikotarpiu nebuvo mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos daugiau nei trečdalį viso darbo laiko;

10) užsienietis pas tą patį darbdavį turėjo ilgesnį nei 3 mėnesių darbo laikotarpį, kai nemokamas arba mokamas mažesnis nei darbo sutartyje nustatytas darbo užmokesčio dydis (prastova, nemokamos atostogos ir kt.), išskyrus užsieniečiui išduoto elektroninio nedarbingumo pažymėjimo arba elektroninio nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimo

galiojimo laikotarpius arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbtos ekstremaliosios situacijos ir karantino laikotarpiu. Šis pagrindas netaikomas 44¹ straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytam sprendimui;

11) užsieniečio pagrindinės darbo funkcijos atlikimo vieta nėra Lietuvos Respublikoje.“

Įvertinus tai, kad neretai pasitaiko atvejų, kai užsieniečiui išreiškus valią įsidarbinti pas kitą darbdavį, darbdaviai neteikia prašymų panaikinti sprendimą dėl atitikties darbo rinkos poreikiams, siūlome papildyti 61¹ straipsnio 3 dalies 6 punktą žodžiais:

„6) pateiktas darbdavio **arba užsieniečio** prašymas panaikinti sprendimą.“

4) Dėl Įstatymo projekto 27 straipsniu keičiamo UTPI 63 straipsnio. Siūlome papildyti UTPI 63 straipsnio 2 dalį naujais 10 ir 11 punktais:

„10) pateiktas darbdavio arba užsieniečio prašymas panaikinti leidimą dirbti;

11) užsieniečio pagrindinės darbo funkcijos atlikimo vieta nėra Lietuvos Respublikoje.“

5) Įstatymo projekto 43 straipsniu keičiamo UTPI 103 straipsnio 2 dalies nuostata įpareigoja darbdavius ir įmones teikti Valstybinei darbo inspekcijai ir Užimtumo tarnybai informaciją ir apie įdarbintus bei atsiunčiamus laikinai dirbti Europos Sąjungos valstybės narės piliečius ar jų šeimos narius per Fondo valdybos informacinę sistemą. Pažymime, kad būsimi pakeitimai pareikalaus papildomų Valstybinio socialinio draudimo fondo veiklos sąnaudų, nesusijusių su fondo veikla. Todėl kartu su Įstatymo projektu siūlome numatyti 20 tūkst. eurų lėšų Fondo valdybos informacinės sistemos pakeitimams. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad numatytas šių nuostatų įsigaliojimas 2020 m. rugsėjo 1 d. yra nepakankamas tinkamai pasiruošti įstatymo įgyvendinimui bei atlikti reikalingus Fondo valdybos programinės įrangos pakeitimus. Atsižvelgiant į tai, siūlome numatyti vėlesnę šių nuostatų įsigaliojimo datą: 2021 m. sausio 1 d.

Pagal kompetenciją įvertinę Lietuvos Respublikos Seimo Migracijos komisijos 2019 m. spalio 9 d. priimtame sprendime Nr. 139-P-8 pateiktus pasiūlymus (1.1., 1.2., 1.5., 1.6.) dėl procedūrų tobulinimo, informuojame, kad atsižvelgiant į šalyje paskelbtą COVID-19 ekstremalią situaciją ir karantiną, į augantį nedarbo lygį, bedarbių skaičių, darbdavių skelbiamas prastovas, savarankiškai dirbančių asmenų nebevykdomas veiklas, siūlome šiuo metu nekeisti galiojančio teisinio reglamentavimo. Svarbiausios priemonės pasibaigus karantinui pirmiausia turės būti skirtos Lietuvos žmonių, netekusių darbo dėl COVID-19, įsidarbinimo galimybių didinimui. Trečiųjų šalių aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojai atvykti dirbti į Lietuvą gali vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, kuris yra pakankamai lankstus, o leidimų dirbti sezoniniams darbuotojams Užimtumo tarnyboje išdavimas paprastas ir greitas.

Viceministrė

Eglė Radišauskienė

R. Malaiškienė, tel. 870664227, el. p. rasa.malaiskiene@socmin.lt

A. Gerikaitė-Šukienė, tel. 870664270, el. p. aiste.gerikaite@socmin.lt